

Forsvarsdepartementet
Postboks 8126 Dep
0032 Oslo

ref 2006/04006-73/FD IV/ESP

Høring – Forsvarspolitisk utvalg og Forsvarsstudien 07

Norges Fredsråd viser til Deres høringsbrev av 13.11.07 og avtale med avdelingsdirektør Espen Stenersen om utsatt høringsfrist.

Norges Fredsråd (NFR) og Norsk Tjenestemannslag (NTL) arrangerte 14. november 2007 et seminar om: «Freds- og forsvarspolitiske perspektiver på fremtidens forsvar», jf vedlagt program. Sluttrapport vil bli oversendt forsvarsministeren så snart den foreligger i slutten av januar 2008. På grunnlag av dette seminaret og en intern høring blant 20 fredsorganisasjoner NFR har under sin paraply, har vi følgende innspill til proposisjonen om forsvarets langtidsprogram:

Trusselvurderinger

- Regjeringen må sørge for at det er en realistisk vurdering av hvilke (militære eller sivile) virkemidler som er nødvendig for å opprettholde fred og sikkerhet. Frykt og trusseltankegang bør med andre ord ikke være styrende for utformingen av fremtidens forsvar. Aktuell fredsforskning viser at terrortrusselen blir tillagt for stor vekt vurdert opp om andre mer reelle trusler, eksempelvis pandemier og geopolitiske utviklingstrekk. Bekjempelse av terrorisme er ikke en militær oppgave og antas å være den minst sannsynlige trusselen mot norsk sikkerhet. Konfliktforebyggende arbeid, herunder folk-til-folk-samarbeid, og internasjonalt diplomati er mer effektivt enn militærmakt for å hindre fremveksten av terrororganisasjoner.
- Norge må gjøre alt for å unngå militær eskalering i nord. Nordområdenes viktighet bør gjenspeiles i en styrking av kystvakten og sivile myndighetsapparatet innenfor overvåkning og forvaltning av naturressursene, samt politiberedskap i nord.
- NFR ser med uro på en utvikling der militære utgifter i vest stiger på tross av reduserte militære trusler mot egne land. Rustningskontroll er viktigere enn noen sinne for å begrense en stadig ekspanderende militærindustri. NFR minner om at atomtrusselen fortsatt er reell, og Norge derfor bør påpeke at stormaktene ikke følger opp sine forpliktelser om atomnedrustning.
- NFR mener det er urovekkende at norsk sikkerhetspolitikk på enkelte punkter gjør befolkningen mer utrygg og derved forsterker frontlinjene i det norske folk. Forsvaret må ta inn over seg at de har et samfunnsansvar for økt polarisering som følge av vår militære aktivitet. Økt polarisering som følge av vår militære

deltagelse i Afghanistan eller Darfur kan føre til en svekkelse av freds- og forsvarsviljen i folket.

Hovedbegrunnelse for ovennevnte synspunkter:

NFR mener at realistiske vurderinger ift hvilke virkemidler som skaper fred og sikkerhet for sivilbefolkningen (og ikke frykt og trusseltankegang) må være styrende i forhold til fordelingen av ressurser til henholdsvis sivil og militær beredskap. Frykt for terrorangrep er i følge fredsforskere betydelig overdrevet, og bør derfor ikke begrunne økte militære bevilgninger. Terrorbekjempelse er uansett en oppgave innenfor den sivile beredskap (politiets overvåkingstjeneste). NFR mener at Norges behov for suverenitetshevdelse og sikkerhet for sivilbefolkningen ivaretas bedre ved konfliktforebyggende arbeid som internasjonalt «folk-til-folk-samarbeid», en fornuftig forvaltning av naturressursene og styrking av den sivile beredskap, enn ved bruk av militære virkemidler.

Nordområdene

- NFR mener at norsk sikkerhetspolitikk må innrettes slik at den reduserer faren for «stormaktskonflikter» i nord. Dette kan eksempelvis skje ved at Norge satser på en fornuftig ressursforvaltning og et tettere samarbeid om fred og sikkerhet i nord. Et tettere nordisk samarbeid forutsetter ikke økte militærutgifter.
- Norge må utnytte samarbeid om forskning og forvaltning av olje og gass, til å skape forpliktende samarbeid mellom nordiske land og Russland om miljø og energisikkerhet. Folk-til-folk-samarbeid og sivilsamfunnets rolle må styrkes som en del av dette samarbeidet.
- Norge bør også unngå nye materiellinnkjøp som knytter oss tettere til amerikansk våpenindustri.

Hovedbegrunnelsen for ovennevnte synspunkter:

Adgangen til suverenitetshevdelse (i Nordområdene) og hensynet til sivilbefolkningens sikkerhet ivaretas best ved en fornuftig forvaltning av naturressursene og ved å styrke den sivile beredskap. Bruk av militærmakt er kun et alternativ når alle andre virkemidler er utprøvd og ikke fører fram til fredelige løsninger.

Verneplikt

- NFR støtter full likestilling i forsvaret, herunder innføring av kvoteringsordninger for kvinner til sentrale stillinger og etablering av lederutviklingsprogram for kvinner. Forsvarsledelsen bør pålegges å arbeide for å endre kulturen i forsvaret slik at kvinner reelt får like muligheter i forsvaret som ellers i samfunnet.
- NFR sier nei til innføring av kjønnsnøytral verneplikt fra 2009. Sikkerhetspolitisk har utvidelse av verneplikten ingen rimelig begrunnelse. En rett til likestilling i forsvaret kan ikke begrunne en plikt til å forsvare landet med våpen. Likestillingshensynet er ivaretatt forutsatt at kvinner gis en rett til å møte på sesjon og bli vurdert på lik linje med menn og at det legges til rette for full

likestilling i forsvaret.

- Siviltjenesten må fremstå som et reelt og attraktivt alternativt til militær verneplikt. Tjenesten bør ha en tydelig fredskomponent ved å rettes mot volds- og konfliktforebyggende arbeid nasjonalt og internasjonalt, og skal være kompetansegivende på linje med militær verneplikt. Gode modeller i Norge kan være å tilknytte siviltjenesten til ordninger som VOKT og Konfliktrådet. Internasjonalt kan siviltjenesten etableres etter modeller som Fredskorpset utredet i 2004 (for UD og JD), eventuelt knyttes til ordninger som Styrkebrønn og NORDEM m.v.
- Forutsatt at det innføres en mer relevant sivil /fredstjeneste, bør dette alternativet også være et tilbud til kvinner som ønsker å tjenestegjøre på lik linje med menn. Motivasjon og egnethet ved sesjon bør telle tilsvarende for siviltjenesten som ved uttak til militærtjeneste.
- En styrking av arbeidet for FN resolusjon 1325 forutsetter ikke kjønnsnøytral verneplikt i Norge. Resolusjonen er begrunnet i erkjennelsen av at kvinner bør inkluderes i fredsprosesser og at de per idag er mangelfullt representert der beslutninger tas. Videre at kvinners interesser ikke er godt nok ivaretatt i sikkerhetsanalyser og planlegging av fredsfremmende tiltak. Det vil derfor være et misbruk av 1325 å bruke denne som et argument for at også kvinner i Norge skal ha verneplikt.

Hovedbegrunnelsen for ovennevnte synspunkter:

Verneplikten bør på en bedre måte enn idag framstå som et *reelt* verdivalg – med den konsekvens at norske menn *og eventuelt kvinner*, kan velge om de vil gjennomføre sivil eller militær verneplikt. En plikt til å forsvare landet med våpen er etter NFRs mening grunnleggende problematisk og medfører en uønsket, økt militarisering av samfunnet og verneplikten bør derfor ikke utvides/gjøres kjønnsnøytral.

Bruk av militærmakt utenfor Norge:

- NFR mener at det må kreves mer enn et uomtvistelig FN mandat når Norge skal delta i internasjonale operasjoner. Det bør være et absolutt krav at fredelige virkemidler er utprøvd og at Norge vurderer at det bare er gjennom militær maktbruk at vi kan gjøre en forskjell og yte et reelt bidrag til bærekraftig fred.
- Norge bør jobbe for en av formalisering av prinsippet om ansvar for å beskytte sivile i konflikt gjennom FN.
- NATO har i følge folkeretten ikke rett til å utøve militærmakt utenfor eget område. NFR mener derfor at norske militære styrker ikke skal være under NATO kommando utenfor NATOs virkeområde.
- NFR mener at Norge må bidra til å styrke FNs kapasitet til å foreta militære operasjoner gjennom integrated missions doktrinen.
- Det bør etableres et permanent koordineringorgan for norsk deltagelse i internasjonale operasjoner. Organet bør omfatte relevante statlige og ikke-statlige aktører, herunder det nye ressurscenteret for fredsbygging.

- Skillet mellom sivile og militære bidrag i en konflikt må gjøres mer tydelig både på operativt og taktisk plan.
- Norge bør bidra til at FN resolusjonen om kvinner fred og sikkerhet (UNSC 1325) forplikter parter i konflikt til å sikre kvinners deltagelse i fredsprosesser og ved tryggingen av eget land.

Hovedbegrunnelse for ovennevnte synspunkter:

Målet om internasjonal fred og sikkerhet kan bare nås ved forpliktende internasjonalt samarbeid der det sivile samfunn spiller en sentral rolle. Bruk av militærmakt utenfor Norges grenser bør etter NFRs mening aldri brukes som det eneste virkemiddelet, og skal alltid ses i sammenheng med en helhetlig strategi for fredsbygging. Prinsipielt bør det foreligge en sterk anmodning fra det sivile samfunn, samt at intervensjonen har et uomtvistelig grunnlag i folkeretten, før man tyr til bruk av militærmakt. Norges intervensjon både militært og humanitært bør derfor ha grunnlag i folkeretten (FN-pakten).

Norges Fredsråd ved styreleder Erik Strøm (mob 93094323) er tilgjengelig for spørsmål dersom Forsvarsdepartementet har behov for utdyping av ovennevnte innspill.

Oslo 14.12.07

Frode Restad
Daglig leder

Irene Standnes
Politisk rådgiver